

**การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22**
THE DEVELOPMENT OF TEACHERS' INSTRUCTIONAL LEADERSHIP
INDICATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 22

ใหม่ ทุมสี¹ ผศ.ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี² และ ดร.อภิสิทธิ์ สมศรีสุข²

Mai Toomsee¹ Asst. Prof. Dr. Wanphen Nanthasri² and Dr. Apisit Somsrisuk²

¹สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

¹Program in Educational Administrative Innovation, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajaphat University,
Sakon Nakhon 47000, Thailand

²Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajaphat University, Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding author: mai_toomsee@hotmail.com

วันที่รับบทความ 7 กุมภาพันธ์ 2561 วันที่แก้ไขบทความ 5 กันยายน 2561 วันที่ตอบรับ 11 กันยายน 2561 วันที่เผยแพร่ 30 เมษายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 การดำเนินการมีสองระยะ ประกอบด้วย ระยะแรก การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่สอง การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 320 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและโปรแกรมลิสเรล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

ผลการวิจัย พบว่า

1. ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 52 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น การพัฒนาครู จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 15 ตัวบ่งชี้ การพัฒนานักเรียน 13 ตัวบ่งชี้ และมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้

2. โมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค - สแควร์ (Chi - square) เท่ากับ 33.46 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 34 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P - value) เท่ากับ 0.49 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 ค่าดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 854.09

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้, ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

ABSTRACT

The objectives of this study were to develop the teachers' instructional leadership indicators to test the consistency of developed teachers' instructional leadership structure model with empirical data of teachers instructional leadership indicators under the secondary educational service area office 22. The process of this study was divided into 2 phases; phase 1) the development of the teachers' instructional leadership indicator of secondary educational related documentary and research analysis; phase 2) the testing of teachers' instructional leadership structure model of schools by using confirmatory factor analysis. The data were collected from 320

teachers of schools under the secondary educational service area office 22. A statistical package and the LISREL program were employed to analyze the data collected. Five rating scale questionnaire with index of item-objective congruence (IOC) ranged between 0.60 - 1.00 and reliability at 0.98 was employed as research instrument.

The findings revealed that:

1. the development of teachers' instructional leadership indicators under the office of secondary educational service area office 22 comprised of 4 core components, 12 subcomponents, and 52 indicators which distinguished as 12 indicators for teachers development, 15 indicators for education curriculum development, 13 indicators for students development, and 12 indicators for determination of vision, goals, and missions of learning.

2. the development of teachers' instructional leadership indicators under the office of secondary educational service area office 22 was consistent with empirical data with Chi - square value = 33.46, degree of freedom (df) = 34, statistical significance (P - value) = 0.49, Goodness of fit index (GFI) = 0.99, Adjusted Goodness of fit index (AGFI) = 0.98, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.000 and Critical N (CN) = 854.09

Keywords: Indicator, Teachers Instructional Leadership

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาภายในประเทศไทยหลายมาตรา เช่น ในมาตรา 80 วรรค (3) ความว่า “รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการศึกษา พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” และในมาตรา 49 ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” จากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังกล่าว แสดงถึงเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการศึกษาโดยพัฒนาให้สอดคล้องและทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกดังนั้นการศึกษาจึงมีความเป็นพลวัตควบคู่ไปกับการพัฒนาคนในชาติให้เป็นผู้มีความรู้คู่ความดีตลอดจนการให้บุคคลได้รับความเสมอภาคในการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2550)

จากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังกล่าว ส่งผลให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองยุคใหม่ที่มีความใฝ่รู้ ใฝ่ดี คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เพราะครูเป็นกุญแจสำคัญในการมุ่งสู่ความสำเร็จดังกล่าว การพัฒนาครูยุคใหม่ให้เป็นครูที่มีความพร้อมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามเป้าหมาย กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องการผลิตครูพันธุ์ใหม่เพื่อให้ได้ครูที่เก่งและให้คนเก่งมาเรียนครู พัฒนาหลักสูตรของครูเพื่อให้มีกระบวนการเรียนการสอนในโลกยุคใหม่ที่มีแนวโน้มให้เด็กมีจินตนาการและความฝันที่จะได้ร่วมพัฒนาประเทศและร่วมสร้างสังคมที่ดีขึ้น (กรมสามัญศึกษา, 2546) ดังนั้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในยุคใหม่จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนหรือบุคคลในการปฏิบัติงาน ถ้าบุคคลใดเป็นบุคคลที่มีคุณภาพหรือมีสมรรถนะ(Competency) ในทุกด้านทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะ คุณธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สูงย่อมส่งผลต่อคุณภาพของงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ปัจจุบันในวงราชการก็ได้นำสมรรถนะมาเป็นตัวชี้วัดความสามารถของบุคคล สมรรถนะโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 2 สมรรถนะ คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง สมรรถนะที่ทุกคนต้องมีหรือปฏิบัติได้เป็นคุณลักษณะร่วมกันของบุคคลทุกตำแหน่ง ตัวอย่างสมรรถนะหลักของครู ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนา

ตนเอง การทำงานเป็นทีมและสมรรถนะประจำสายงาน(Functional Competency) เป็นสมรรถนะที่กำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละตำแหน่ง เพื่อให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้นแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับหน้าที่และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น และตัวอย่างสมรรถนะประจำสายงานของครู ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์สังเคราะห์ และการวิจัย การสร้างความร่วมมือกับชุมชน (ยีนยง ราชวงศ์, 2554)

การแสดงถึงสมรรถนะและความสามารถของครูบ่งบอกถึงความเป็นผู้นำในความหมายของผู้นำคือ บุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จโดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นใต้บังคับบัญชา หรือผู้นำ คือ บุคคลซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม กระบวนการที่ครูสามารถนำออกมาใช้ คือ ภาวะผู้นำซึ่งภาวะผู้นำของครูมีความสำคัญต่อบทบาทการเรียนการสอน ครูเป็นผู้นำในการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (โยธิน สกุลเดช, 2548; พัฒนา อำท้าว, 2548) ดังนั้นภาวะผู้นำ (Leadership) จึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่มีผลกระทบทำให้ทัศนคติ แรงจูงใจและผลการปฏิบัติงานของคนในองค์กรแตกต่างกันได้มาก ผู้นำบางคนสามารถทำให้ผู้ตามมีความผูกพันทุ่มเทการทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จแต่ผู้นำบางคนกลับก่อให้เกิดผลในทางตรงกันข้าม ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) เป็นภาวะผู้นำที่พัฒนามาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) (Mc Ewans, 1998) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมุ่งปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่องานในวงกว้างและเป็นระบบมากกว่า แต่ภาวะผู้นำทางวิชาการ จำกัดวงเข้ามาทำงานด้านวิชาการขององค์กร ความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาในวงกว้างจะมุ่งไปที่วิธีการที่เป็นระบบเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้มีรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ (Elmore, 2002)

ครูจึงเป็นบุคคลหนึ่งที่สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการได้ซึ่งไม่ใช่แต่เฉพาะผู้บริหารเท่านั้น โรงเรียนจำเป็นจะต้องมีผู้นำทางวิชาการเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งยอร์ค-บาร์และดักค์ (York-Barr and Duke, 2004) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูและสรุปความหมายของภาวะผู้นำของครูที่พบในงานวิจัยไว้ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำของครูในแง่ผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ ครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ใช้บทบาทของผู้นำเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ท่ามกลางครูและครูผู้นำเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยมุ่งเน้นที่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ภาวะผู้นำของครูในแง่ของการใช้พฤติกรรมผู้นำคือ การที่ครูผู้นำใช้พฤติกรรมผู้นำทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ 4 ลักษณะ ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบมุ่งคุณภาพขององค์กร ภาวะผู้นำตามภารกิจที่ปฏิบัติและภาวะผู้นำแบบใช้บทบาทคู่ขนาน อีกทั้งในปัจจุบันวิกฤติในวงการครูทั้งในประเทศและต่างประเทศพบปัญหาหลัก ๆ คล้ายคลึงกัน ได้แก่ การที่คนคิดเก่งไม่สนใจเข้าเรียนครูเป็นลำดับต้น ๆ เมื่อเรียนสำเร็จแล้วส่วนหนึ่งจะไม่ประกอบอาชีพครูทำให้ไม่สามารถบำรุงรักษาครูได้

ทั้งนี้ เหตุผลหนึ่งเนื่องมาจากคำตอบแทนของครูต่ำมากเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ความตั้งใจและทุ่มเทต่อการเรียนการสอนของครูก็ลดต่ำลงประกอบกับการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครูมุ่งสอนเนื้อหามากกว่าให้คิดวิเคราะห์และปฏิบัติ การสอนไม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นครูในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงขาดความเชี่ยวชาญในการสอนทั้งทางวิชาการและคุณลักษณะความเป็นครู ความเอาใจใส่ต่อเด็กลดลง ความนิยมยกย่องของสังคมต่อครูจึงลดลงทำให้วิชาชีพครูตกต่ำลง รวมทั้งในต่างประเทศที่ประสบปัญหาวิกฤติครูดังกล่าวข้างต้นต่างก็พยายามแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาของครูเช่นเดียวกัน ซึ่งประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างหรือเป็นบทเรียนสำหรับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของครู โครงสร้างการบริหารจัดการเกี่ยวกับครูและระบบโรงเรียน ศักดิ์ศรีการยอมรับในวิชาชีพครูที่ถือว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ประโยชน์เกื้อกูลและการส่งเสริมพัฒนาบทบาทวิชาชีพครูทั้งตนเอง ระบบการศึกษาและการบริหารจัดการโดยรวมที่สอดคล้องสัมพันธ์กับโครงสร้างด้านอื่นเช่นเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีพ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี จิตวิทยา และกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านวิถีทัศน์ สังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการสื่อสารทั้งทางบกและทางลป แนวคิด ค่านิยม ความเชื่อได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการดำรงชีวิต การเรียนรู้ สังคมความรู้ สังคมประชาธิปไตยและผลกระทบในการพัฒนาครู การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพครูอย่างสำคัญ (โณทัย อุตมบุญญานภาพ, 2543)

ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมาก ในการให้การศึกษาเรียนรู้ ทั้งในด้านวิชาการ และประสบการณ์ เป็นผู้มีความเสียสละดูแลเอาใจใส่ สอนอบรมให้เด็กได้พบกับแสงสว่างแห่งปัญญา อันเป็นหนทางแห่งการประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเอง รวมทั้งนำพาสังคมประเทศชาติก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง (ประชิด สุกฤษณ์พัฒน์ และอุดม เขียววงศ์, 2549) การจัดการเรียนรู้อย่างเน้นการจัดการประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยครูมีหน้าที่เอื้ออำนวยในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (เอียน สมิต และอนงค์ วิเศษสุวรรณ, 2550)

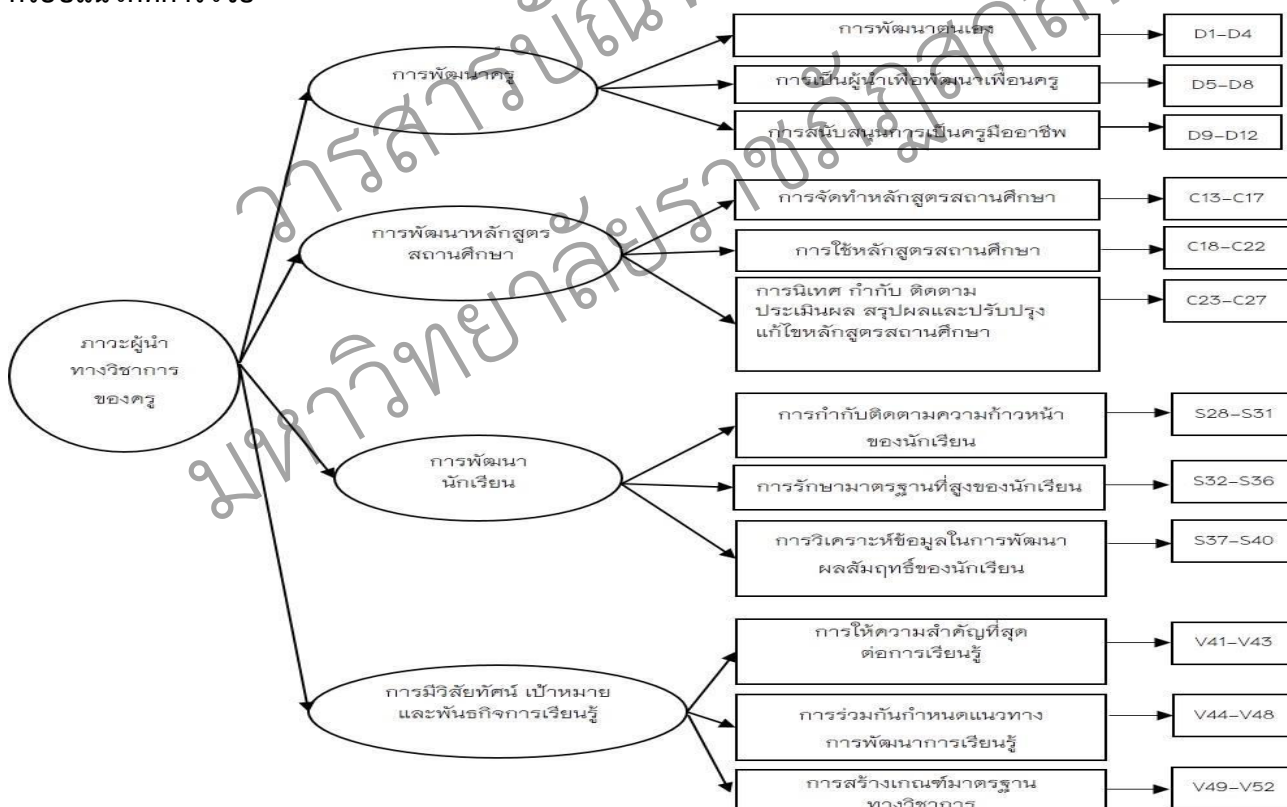
จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของครูที่มีต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา และส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียน แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในทุกภาคส่วนโดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบด้านการศึกษา ที่ต้องการให้ครูที่มีคุณภาพ หน่วยงานต่าง ๆ และนักวิชาการหลายท่านได้มีการศึกษาวิจัยถึงปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นกับครู ซึ่งปัญหาครูไม่มีคุณภาพไม่ได้เกิดจากระบบไม่ดี หากเกิดจากครูขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งยังขาดการจัดการความรู้ที่ดีและมีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

จากเหตุผลดังกล่าวการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จึงมีความสำคัญอย่างมากในอันที่จะช่วยเสริมสร้างให้ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบันและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 - 2559 และแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559) จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางด้านวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หากมีการศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ก็จะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการได้ ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2560 รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,876 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22, 2560)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2560 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎอัตราส่วนระหว่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์ 20 : 1 ตามแนวคิด Gold (1980 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ซึ่งมีจำนวน พารามิเตอร์ 16 พารามิเตอร์ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปลายปิด (Close – ended Question) เกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Likert's Scale

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

2.1. นำข้อมูลที่ได้จากกรอบแนวคิดการวิจัยมาร่างแบบสอบถาม แล้วนำเสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมขององค์ประกอบของตัวบ่งชี้ ความถูกต้องเหมาะสมในด้านการใช้ภาษา และนำเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข

2.2. นำร่างแบบสอบถามที่แก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมและความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence/IOC) ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

2.3. นำร่างแบบสอบถามที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องที่อยู่ในระดับเหมาะสม ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงข้อคำถามก่อนนำไปเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ในขั้นตอนต่อไป

2.4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try - out) กับครูในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1984) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ว่าต้องมีค่า 0.70 ขึ้นไป (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) ซึ่งปรากฏว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น เท่ากับ .98

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิธีรวบรวมข้อมูล

1.1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

1.2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามพร้อมส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ จนได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวนที่ต้องการ 320 ฉบับ

1.3. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ความถี่และร้อยละ

2.2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis)

2.3. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ค่าไคสแควร์ (chi-square statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความสอดคล้องมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าไคสแควร์ มีค่าต่ำมาก หรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าไรแสดงว่าข้อมูลโมเดลอิสระมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.2 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness-of-fit Index : GFI) ซึ่งเป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความสอดคล้องจากโมเดลก่อน และหลังปรับโมเดลกับฟังก์ชัน ความสอดคล้องก่อนปรับโมเดล ค่า GFI หากมีค่าตั้งแต่ 0.90 - 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3 ดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness-of-fit Index : AGFI) ซึ่งนำ GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดของอิสระ (df) ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง หากค่า AGFI มีค่าตั้งแต่ 0.90 - 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.4 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่สอดคล้องของโมเดลที่สร้าง ซึ่งค่า RMSEA ต่ำกว่า 0.05 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.5 ค่า CN (Critical N) เป็นดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลได้ CN ควรจะมีค่ามากกว่า 200

3.6 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตามเกณฑ์ ดังนี้ 1) เท่ากับหรือมากกว่า 0.70 สำหรับองค์ประกอบหลัก 2) เท่ากับหรือมากกว่า 0.30 สำหรับองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้

ตาราง 1 สรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้อง

สถิติที่ใช้วัดความสอดคล้อง	ระดับการยอมรับ
1. ค่าไค-สแควร์ (χ^2)	χ^2 ที่ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า p - value สูงกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้อง
2. ค่า GFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 - 1.00 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้อง
3. ค่า AGFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 - 1.00 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้อง
4. ค่า RMSEA	มีค่าต่ำกว่า 0.05
5. ค่า CN	มีค่ามากกว่า 200
6. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสำหรับองค์ประกอบหลัก	เท่ากับหรือมากกว่า 0.70
7. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสำหรับองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้	เท่ากับหรือมากกว่า 0.30

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู จำนวน 4 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 52 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การพัฒนาครู จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 15 ตัวบ่งชี้ การพัฒนานักเรียน จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ และการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ 12 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบหลัก ด้านการพัฒนาครู มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 องค์ประกอบย่อยเมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาครู จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.2 องค์ประกอบหลัก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 15 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.3 องค์ประกอบหลัก ด้านการพัฒนานักเรียนมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลักด้านการพัฒนานักเรียน จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

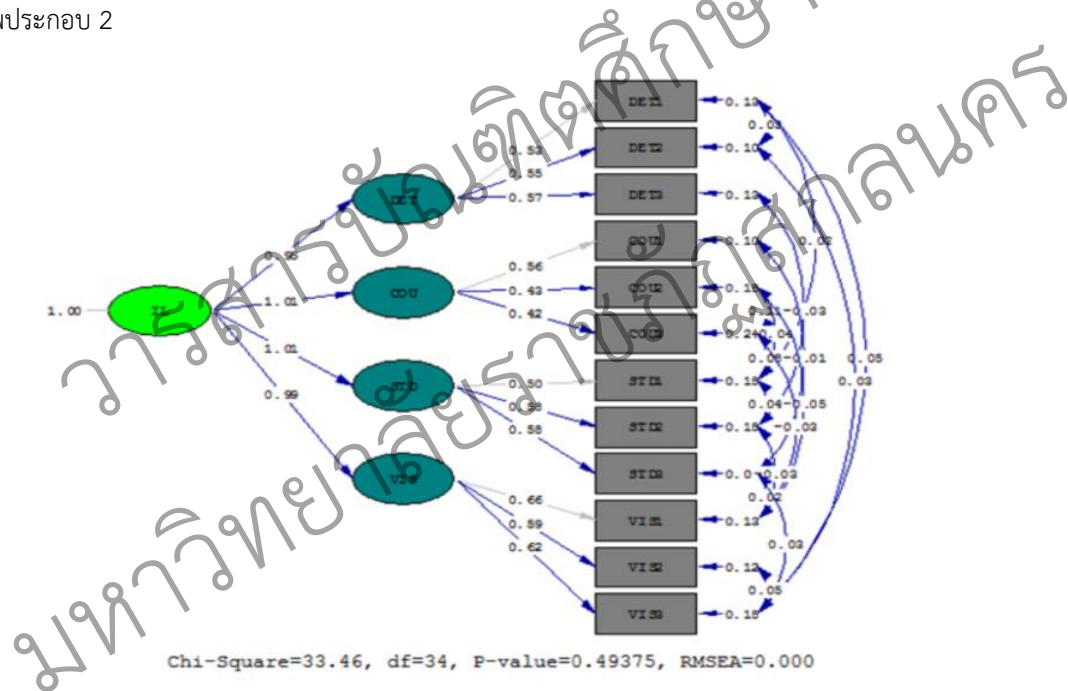
1.4 องค์ประกอบหลัก ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ ซึ่งมี จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปรวมขั้นตอนการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์การสร้างสเกลองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ซึ่งก่อนการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้พบว่า สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ในแต่ละโมเดลมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกค่า

สรุปได้ว่าโมเดลมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า โมเดลตามสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

2.2 การวิเคราะห์การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมี ค่าไค - สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 33.46 ไม่มีนัยสำคัญ ค่า df เท่ากับ 34 เมื่อพิจารณา χ^2 / df มีค่าเท่ากับ 0.49 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ต่ำกว่า 2 นอกจากนี้ ยังพบว่าค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 854.09 ($\chi^2 = 33.46$ $df = 34$ $P = 0.49$ $GFI = 0.99$ $AGFI = 0.98$ $RMSEA = 0.000$ $CN = 854.09$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.43 – 0.77 จึงสรุปว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสม ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 โมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ คือค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 เพื่อคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดล ความสัมพันธ์โครงสร้างแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบคือ การพัฒนาครู การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนา นักเรียน และการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู รวมถึงผู้วิจัยได้ดำเนินการหลายขั้นตอนเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยได้ดำเนินการนำข้อมูลมาร่าง

ตัวบ่งชี้สร้างแบบสอบถามเพื่อหาคุณภาพตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ถึงผู้เชี่ยวชาญ เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยทุกตัวมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แล้วผู้วิจัยทำสอบถามถึงครูเพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งปรากฏว่าแบบสอบถามโดยภาพรวม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 จึงถือว่า ตัวบ่งชี้ใช้ได้ทุกตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารัตน์ ราชพัฒน์ (2554) และ ประยูร เจริญสุข (2553) ที่พัฒนาตัวบ่งชี้ตามขั้นตอนดังกล่าวจนได้ตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับงานวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามขั้นตอนของ Nardo, et al. (2005); Blank (1993); Burstein, Oakes, and Guiton. (1992); Johnstone. (1981) อ้างถึงใน นางลักขณ์ วิรัชชัย, (2551) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และการนำเสนอรายงาน

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า โมเดลตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาครู 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การพัฒนานักเรียน 4) การมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย ดังนั้น องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำทางวิชาการของครูทั้ง 4 องค์ประกอบหลักจึงประกอบด้วยตัวบ่งชีรวมภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ได้เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการพัฒนาครู (DET) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.96 การพัฒนาหลักสูตร (COW) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.01 การพัฒนานักเรียน (STD) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.01 และการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ (VIS) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.99 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนานักเรียนเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนานักเรียนส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยการสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการของ McEwan (1998) สอดคล้องกับแนวคิดของ Bossert ที่ว่าโรงเรียนต้องเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการกำหนดเป้าหมายทางการเรียนการสอน กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติของนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุตามมาตรฐานนั้น (Bossert, 1998) โดยการทำงานร่วมกับครูในการวางแผนในการใช้ และประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ให้มีผู้แทนจากนักเรียนและจากชุมชนด้วยเมื่อมีโอกาสเหมาะสม La Porte (2007) กำกับติดตามกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการจัดการเพื่อให้นักเรียนเข้าใจกิจกรรมต่างๆ มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ที่ออกมา และใช้ข้อค้นพบเหล่านี้เพื่อการปฏิบัติและการพัฒนาที่ถูกต้อง (Pendleton, 2007), (Summerset, 2002), (La Port, 2007) สอดคล้องกับ Supovitz & Poglino (2001) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในการปฏิรูปที่อาศัยเกณฑ์มาตรฐานเป็นหลัก ได้สรุปพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนว่า การตั้งความหวังไว้สูง เกี่ยวกับผลการปฏิบัติของนักเรียนว่า นักเรียนควรรู้อะไรและควรทำอะไรได้บ้างในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อทางการศึกษา เป็นการตั้งมาตรฐานใหม่สำหรับนักเรียนและครู การสร้างเครือข่ายวิชาการระหว่างโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง และการอภิปรายกันเป็นประจำระหว่างผู้เรียนกับครู เกี่ยวกับความก้าวหน้าของนักเรียน จะช่วยปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น ในการปรับปรุงการปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องจัดการฝึกอบรมภายในโรงเรียนให้กับผู้บริหารโรงเรียน และครูมีการตั้งเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำปี และจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียน Mbatha (2004) การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและครูได้ดี U.S. Dept of Ed (2005) กำกับติดตามและจัดให้มีการสะท้อนผลกระบวนการสอนและการเรียน และทำงานกับนักเรียนในเรื่องทางวิชาการ ให้สะท้อนผลเฉพาะตัวต่อการสอนของครู ให้ผลสะท้อนเฉพาะตัวต่อการเรียนของนักเรียน Alig-Mielcarek & Hoy (2005) การรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ ถือเป็นการสร้างแรงจูงใจ และเป็นการให้ขวัญกำลังใจแก่ทั้งครูและนักเรียนด้วย

2.2 ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ 52 ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น จึงสามารถเป็นตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์

องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ ที่พบว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factors Loading) เกิน 0.30 และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า เป็นตัวบ่งชี้องค์ประกอบย่อยที่สามารถวัดองค์ประกอบหลักได้ เนื่องจากตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนน้อย โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ในส่วนของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) (สุภมาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญ ภานุวัฒน์, 2551) มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้รวมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่า เป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาตัวบ่งชี้รวมได้ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดตัวบ่งชี้หรือกำหนดนโยบาย สามารถนำวิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามวิธีการนี้ไปใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถแสดงถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของครูได้ ดังนี้

1.2.1 การพัฒนาครู ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การเป็นผู้นำเพื่อพัฒนาเพื่อนครู 3) การให้สิ่งตอบแทนอย่างยุติธรรม 4) การสนับสนุนการเป็นครูมืออาชีพ

1.2.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การใช้หลักสูตรสถานศึกษา 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา

1.2.3 การพัฒนานักเรียน ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน 2) การรักษามาตรฐานที่สูงของนักเรียน 3) การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

1.2.4 การมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การให้ความสำคัญที่สุดต่อการเรียนรู้ 2) การร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ 3) การสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ

1.3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นกรอบในการตรวจสอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 นำตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิจัยไปสร้างเป็นแบบประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของครูต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อประโยชน์ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ผู้วิจัยจึงเสนอแนะดังนี้

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้โมเดลที่ได้รับการทดสอบจากงานวิจัยนี้เป็นแนวทาง ซึ่งจะทำได้โปรแกรมในการฝึกอบรมหรือพัฒนาครู

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นแนวทาง เช่น การพัฒนาในตัวบ่งชี้ที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อย รวมถึงการพัฒนาองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อย

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดและประเมินตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อให้ครูใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียนต่อไป

2.4 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ในสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ที่เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หน่วยศึกษานิเทศก์. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ : ตามพระราชบัญญัติ*

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

โณทัย อุดมบุญญาภาพ. (2543). *การศึกษาสภาพการณ์ความสำคัญและจำเป็นในการปฏิรูปหลักสูตรครูมืออาชีพ*. เอกสารรายงานการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). *ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์*. (เอกสารประกอบการบรรยาย). ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูร เจริญสุข. (2553). *พัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประชิด สกุนะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์. (2549). *วันสำคัญ*. กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญา.
- พัฒนา อำท้าว. (2548). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองเรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยีนยง ราชวงษ์. (2554). *ยึดครูเป็นศูนย์กลางการพัฒนา*. เข้าถึงได้จาก <http://gotoknow.org/blog/yuenyong/363726>. 18 มิถุนายน 2560.
- โยธิน สกุนเดข. (2548). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1*. ศษ.ด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชกิจจานุเบกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก วันที่ 24 สิงหาคม 2550.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้าพรินติ้ง.
- สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญญาวัฒน์. (2551). *สถิติการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*. กรุงเทพฯ: มิสชั่นมีเดีย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. เข้าถึงได้จาก <http://www.secondary22.go.th/>. 18 มิถุนายน 2560.
- อารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปรัช.ด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอียน สมิตและอนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2550). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. วารสารมหาวิทยาลัยบูรพา, 18(2), 1-10.
- Alig-Mielcarek, Jana M. : & Hoy, W. K. (2005). *A Theoretical and Empirical Analysis of The Nature, Meaning, and Influence of Instructional Leadership*. The Ohio State University. Retrieved on June 3, from <http://72.14.235.104/search?q=cache>.
- Bossert, A. (1998). *Leadership in organization*. Eagle wood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Cronbach, L. J. (1984). *Essential of psychology testing*. New York: Harper.
- Elmore, R.F. (2002). *Bridging the Gap Between Standard and Achievement*. Washington, DC : Albert Shanker Institute.
- La Porte. (2007). *La Porte Independent School District*. A political Subdivision of the State of Texas Located Within Harris County.
- Mbatha, M. V. (2004). *The principal's Instructional Leadership Role as a Factor Influencing Academic Performance: a case study*. University of South Africa. Retrieved on July 15 2017, from <http://etd.unisa.ac.za/ETD-db/ETD-desc/describe?urn= etd-05272005-152252>.
- McEwan. (1998). *Classroom Discipline in American Schools (Electronic Resource) : Problems and Possibilities for Democratic Education*. Albany : State University of New York Press.
- Pendleton county. (2007). *Pendleton county schools job description*. Retrieved on July 15 2017, from <http://72.14.235.104/search?q=cache:YJk3kUc2OJOJ:www.pendletoncountysc>.
- Supovitz Susan M. Poglinco. (2001). *Instructional Leadership in a Standards-based Reform*. by the Consortium for Policy Research in Education.
- Somerset. (2002). *Qualifications and duties of the elementary school principal*. Somerset School.
- U.S. Department of Education. (2005). *Leader and leadership process*. Boston: Irwin/McGraw-Hill.
- York-Barr, J., & Duke. (2004). *What Do We Know About Teacher Leadership? Findings From Two Decades of Scholarship*. Review of Educational Research.